

*rublint* de arena lo terreno, com també en la salut de sos vehins que solen ser molestats de febres» (Baró de Maldà, *Excursions*, p. 122), i fou emprat també per Verdaguer («Arreu, arreu les planes *rublint* i les boscuries», *Atl.* VIII i Collell. El castellanenc JPorcar va usar *arrubllir*: «en la part corma hi han uns sots avui *arrubllits* de cudols» (*BSCC* XIV, 238). *D*Ag. (s. v. *rubllir*) fa constar que a Mall. significa 'soterrar' amb aquest exemple de l'ús oral: «abans del ferrocarril quan eixia molta sardina la havien a *rubllir* per manca de comprador»; segons *AlcM* l'acc. de 'cobrir, tapar de terra' es dona a l'Emp. i Tortosa. Aquest verb s'usa ben sovint en la forma de participi adjectiu *rublert*: *D*Ag. inclou aquest exemple de l'ús diari: «--- amb els ulls *rublerts* de llàgrimes ---»; i trobem en Noller: «L'esdevenidor se li presentava negre com gola de llop; tant més *rublert* de perills com més clar veia» (*Febre d'Or* II, 92). Per a *reblar* 'reblir', fet damunt *reble*, vegeu infra i nota 16. *Rebliment*, m. 'acció i efecte de reblir' [1492, Cauliach; en un escrit de 1555 de Mall. hom parla del *rebliment* que serà fet a una paret (vegeu en *AlcM*), i *D*To. duu *rebliment de la tela* amb l'equivalent llatí de «subtegmen» [incorreccte per *subtemen*]; per a aquest darrer ús, cf. l'exemple de *reblir* citat de l'inventari de 1489 (su-  
pra)].

*Reble*, m. 'fragments de pedres amb què s'omplen els buits entre les pedres grosses quan es construeix una paret, un marge' [en doc. val. de 1383, «La obra del dit mur --- es faria --- tota d'argamassa i de *reble*» (*AlcM*), i en un altre de 1398, «per denejar de broça e *reble* lo portal de Serrans» (*D*Ag.); «Per començar la obra --- hi ha mester gran aparell de molt *reble* e de pedra», a. 1405 (*AIEC* v, 583); també en doc. mall. de 1414 i en un val. de 1424; *ThPu.* (1575), p. 7; *D*To. (1647): «*Reble*: Lapis structilis, coementitius, --- lapis rudior vulgaris» (s. v. *pedra*); Lab. 1839 el defineix com «pedruscall per a omplir la paret i fer ajustar les pedres grosses», el *DFgr.* com 'pedra' i Mestre Noé en el seu vocab. de Tort. com 'pedra petita' (*BDC* III, 167); segons *AlcM* en aquest darrer sentit és usual a més a l'Emp., Girona, Costa de Llevant, Maresme i les Balears];<sup>14</sup> del ll. *replum* (derivat de *replere* 'omplir de nou, omplir'),<sup>15</sup> d'on deriven també oc. ant. *reble* (*PSW*, s. v.), oc. mod. *rèble* «remplage, pierres jectisses, dont on remplit les vides d'un mur» (Mistral); Rouergue *rèple* «pierrailles dont on remplit les vides d'une maçonnerie» (*VKR* v, 349); d'altra banda, s'expliquen a base d'un \**repulum* (extret de *replum*) el port. *rebo* «cascalho de pedras ou telhas quebradas» i el gall. *rebo* id., *rebo* «morriello que los pedreros empanan en las paredes» (Sarm., *CatVG*, 147v), mentre el cast. *ripio* «cascajo empleado para rellenar huecos en albañilería», sembla ser d'una forma mossàrab afí al moss. *ripel* «cascajo» (veg. la detallada discussió de les formes ibero-romàniques en *DECH*, s. v. *ripio*). En l'acc. de 'mot, frase, inútil, superflua, que s'empra amb el sol objecte d'allargar un vers, falca', el cat. *reble* apareix ja en Lab. 1839; cf. *ripio* id. En català ha tingut cert ús també el castella-

nisme *ripi* (*DECH* v, 32a46).<sup>16</sup> L'accepció de 'persona rude, curta d'enteniment' que dona *AlcM* a Mall. és evidentment una extensió de la noció de 'cosa aspra, desplaent (al tacte)' que inclou *reble* 'grava'; per tant seria lícit de relacionar el tort. *riple* 'feréstec, adust' (*BDC* III, 108) amb l'esmentada forma mossàrab *ripel*, però també és possible que el mot tortosí, poc conegut altrament i potser no molt antic, sigui simplement tret de *terrible*, que en la pronúncia vulgar barcelonina sona *tarripple*: els tortosins l'interpretarien com a *tan-riple* (*DECH* v, 34a24ss.); o potser sigui tret de la interj. *horrible!*, que en pronúncia emfàtica s'analitzaria com a *oh, riple!*

D'altra banda, *rebles*, m. pl. 'ronyons, ronyonada', que és viu a Tort. i Vinaròs (*BDC* III, 107,<sup>17</sup> *AlcM*, s. v. *reble*, acc. 4), no sembla ser una extensió del sentit de 'pedra petita'; el mot ja apareix en el *Spill* (c. 1460), on significa clarament 'el llom d'un cavall': «--- pollí, / --- / may portà càrrega / --- / sobre los *rebles*» (v. 13123); figura en un context gastronòmic en el *Libre de Sent Soví* (S. XIV, ms. S. XV): «Sosen-gua a conils e lebres --- Si auets poca pasta, ficats-hi dels *rebles* dels conils o lebres» (ed. *NCL.*, p. 16, n. 7, glossat «ronyonades, llom» per E. Grewe). Aquests testimonis antics suggereixen que hi ha contacte amb la mateixa família de mots que el francès *râble* «la partie du dos de certains mammifères, lièvre, lapin, qui s'étend du bas des épaules à la queue», mot que també s'usa, en el llenguatge familiar, amb referència a l'home i en aquest cas significa «la partie du bas du dos correspondants aux reins»; oc. *rable* «râble, région lombarre» (*TdF*), que dona aquesta forma com a rodanesa, i les variants *riable*, *reable* (delf.) i *rèble* i *rèple* (llgd.); en moltes regions occitanes s'usa normalment amb referència al llom de la llebre i en d'altres es diu del llom de l'home (veg. *FEW* x, 599b); Palay dona com a bearn. *rèbble* «râble de lièvre, de lapin». De tot això es pot deduir que el cat. *reble* en l'acc. 5 que li assigna *AlcM*, 'l'os final de l'espinada' (localitzada a Artesa de Segre), i també en l'acc. 7, 'menjar d'olla, cuinat' (localitzada al Maestrat), va juntament amb *rebles* 'ronyons' i les formes gallo-romàniques esmentades. Notem, a més, *reblat* 'cepat, robust' (usual al Rosselló: dos exs. dels escriptors ross. com Saisset i Casaponce en *AlcM*), que correspon al fr. *rablé*, llgd. *reblat*, oc. *rabla*, de sentit idèntic; cf. eiv. *reblut* 'cepat; baix, però robust'.<sup>18</sup>

Interessa, per tant, el refrany llgd. que cita Mistral (s. v. *rable*): «Cueisso de lèbre / *Rable* de lebraud et blanc de perdís / Soun lous melhous boucis». En francès no apareix en aquest sentit fins a 1532 (Rab.) i deu ser-hi també un occitanisme. El seu origen és desconegut.<sup>19</sup>

Derivats de *reble* 'pedra petita per a omplir els buits': *Rebla* f. 'grava, pedregall per a adobar els camins' (segons JAmades, *BDC* xxii, 194); notem, a més, *rebla* 'corderada, cabridada; conjunt de bestiar menut d'un ramat' (usual segons JAmades, *BDC* xix, 197, a Tort., Beseit i Xerta). *Reblada* 'conjunt de reble que posen a un marge o darrera el paredat d'un pou'